

årgång 8

dec 80

NY ORDFÖRANDE OCH
NYTT ARBETSUTSKOTT
I RLE

LARY

KARIN VID RODRET

Karin

KARIN VID RODRET

Karin Cedín, nybliven ordförande i Stockholms-avdelningen, tar över rodret även i riksföreningens styrelse. Samtliga tre i styrelsens nyvalda arbetsutskott kommer förresten från Stockholm.

Karin, som är nybliven pensionär, har tidigare varit verksam som hemsamarit. Sitt föreningskunnande har hon fått från olika poster inom socialdemokraternas lokala verksamhet.

KARIN HAR ORDET

Jag vill tacka er, både i Stockholm och ute i de övriga lokalavdelningarna, för det stora förtroende ni visat genom att utse mej till ordförande. Jag lovar att göra mitt bästa för att klara uppgiften på ett tillfredställande sätt. Och jag är alltid öppen för alla förslag till förbättringar. Vi behöver stå på oss och hålla ihop i dessa tider när regeringen är ute och vill nagga våra förmåner i kanterna.

För övrigt skulle jag vilja ha mera och bättre personlig kontakt mellan lokalavdelningarna. Så att vi åker och hälsar på varandra, lär av varandra och samtidigt ser oss omkring i vårt vackra land.

Jag vill också passa på att tacka den avgående styrelsen och kansliet för den tid de så förtjänstfullt styrt föreningen. Slutligen vill jag önska er alla i vår organisation ett gott slut på detta år. Och må vi få ett lyckat handikappår 1981! Låt oss ta tillfället i akt att föra ut vår information och våra berättigade krav. Vår handikappgrupp är lyckligtvis relativt liten, men behöver just därför lägga på ett extra kol för att höras i mängden.

Låt oss gå ut och försvara våra rättigheter 1981!

Rune

Den nyvalde sekreteraren Rune Frejborg dubblar på samma sätt som ordföranden. Även han har motsvarande funktion i Stockholm. Rune jobbar sedan många år som kanslist på Länkarnas kansli.

Astrid

Kassör blev Astrid Berg. Astrid var gift med Sven Berg, laryngektomerad, som avled 1977. Hon har förblivit RLE trogen och stått kvar som medlem i Stockholm. Hon jobbar till vardags som kontorist vid Patentverket.

RIKSMÖTE 80

RLE har hållit sitt stadgeenliga årsmöte 13 sept. på Konferenscenter Oxen i Söderhamn. Detta riksmöte, det fjärde efter att riksföreningen ombildades i Örebro 1972, var märkligt så till vida, att hela arbetsutskottet och dessutom den ansvarige för kansliet samtidigt lämnade sina poster.

I mötet deltog 27 ombud för lokalavdelningarna, samt styrelse, övr. funktionärer och gäster. Totalt 40 personer.

Inbjudna gäster var Jean Claesson från HCK, Handikappförbundens centralkommitté, och Inga-Britt Skoglund från ABF.

Jean fungerade som ordförande för riksmötet och klubbade rutinerat igenom den sedvanliga dagordningen, som gav enhälligt beviljad ansvarsfrihet för den avgående styrelsen samt val av ny besättning i RLEs arbetsutskott.

Sex motioner hade behandlats av styrelsen och förelåg för beslut.

● **Motion 1: Lokalavdelningarnas årsavgift**

Föreslogs att RLEs kansli varje år till-sänder resp. lokalavdelning ett formulär för uppgift om antalet medlemmar 31/12. Och att RLEs kassör med ledning av därigenom erhållna uppgifter debiterar lokalavdelningen årsavgift att betalas senast 1/4 påföljande år.

Motionen bifölls.

● **Motion 2: Förtydligande av RLEs stadgar.**

Föreslogs att nuvarande stadgar, som antogs 1972 och reviderades 1976 bör ses över p.g.a. att de styckesvis är föråldrade och svårtolkade.

Motionen bifölls.

● **Motion 3: Namnändring**

Föreslogs namnändring till Riksföreningen LARY.

Motionen avslogs med motiveringen att föreslaget namn för dåligt täckte föreningens identitet.

● **Motion 4: Angående tal med röstgenerator.**

Föreslogs att RLE anordnar kurser i tal med t.ex. Cervox.

Motionen bifölls, med tillägget att styrelsen uppvaktar de aktuella sjukbusen och begär förbättrad undervisning där.

● **Motion 5: Utnyttjande av kansli lokalen**

Föreslogs att lokalavdelningarna skulle få använda kansli lokalen som träffpunkt i Stockholm.

Motionen avslogs med huvudsakliga motiveringen att lokalen är för liten för detta ändamål.

● **Motion 6: Överlappande mandat**

Föreslogs att stadgarna ändras på ett sådant sätt att ett upprepande av årets "massflykt" från ledande befattningar ej kan ske.

Motionen bifölls och hänsköts till den stadgekommitté som sedermera skall revidera stadgarna.

Av den föreliggande verksamhetsberättelsen framgår bl.a. att RLE varit representerat i ett stort antal organ och kommittéer både inom och utanför HCK.

RLE familjen har ökat till tio lokalavdelningar, varav Växjö-, Sundsvall- och Kalmar-avdelningen tillkommit efter förra riksmötet. Kursverksamhet har pågått. Nordisk LE-kongress arrangerades av RLE i Stockholm 1979 med lyckat resultat.

Över huvud taget vittnar verksamhetsberättelsen om att våra förtroendevalda under sin period fört utvecklingen framåt, vilket också betonades när styrelsen, arbetsutskottet och kanslipersonalen avtackades av en representant för lokalombuden.

NORDISK KONGRESS 1981

I vår är det dags för nordisk LE-kongress igen. Då har det redan gått två år sedan vi träffades här i Stockholm. Det är danskarna, med Svend-Åge Toldsted i spetsen, som står för värdskapet den här gången.

Kongressen kommer att hållas på Kollekolle hotell- och kongresscenter 28–31 maj.

Kollekolle är en lantegendom tillhörig de danska lantbruksorganisationerna varpå kongresscentret är uppfört. Det är

naturskönt beläget nära Furesjön ca 2 mil norr om Köpenhamn. Av tillgängliga bilder framgår att Kollekolle ligger mitt i en levande jordbruksbygd.

Enligt tradition inbjuds fyra representanter från vardera av de övriga nordiska länderna, med fritt uppehåll under kongressdagarna. Men Svend-Åge säger i sitt brev att han hoppas på att många fler kan komma genom att själva ordna sin finansiering av deltagandet.

HAVERIKOMMISSION KRÄVS

De 22 handikappförbunden i Handikappförbundens Centralkommitté, HCK, ska inte bara tillvarata de handikappades intresse utan också arbeta för att förhindra uppkomsten av handikapp.

HCK:s styrelse har därför med oro noterat den senaste tidens rad av svåra järnvägsolyckor. Vid dessa olyckor har många omkommit, många andra riskerar att drabbas av livslånga handikapp, många kommer att utsättas för långa sjukperioder.

– Vi kan inte se de upprepade olyckorna som någon tillfällighet, säger HCK:s styrelse.

– Vi hyser istället en djup misstanke att det är bristande säkerhetsanordningar och föreskrifter i SJ:s verksamhet som tillsammans med bristfälligt underhåll av det rullande materialet som orsakat de svåra olyckorna.

I likhet med vad som gäller för flyget, måste nu opartiska krafter få insyn i, och kontrollmöjligheter av järnvägstrafiken. Framför allt gäller detta olyckstillfällena.

Det skulle förvåna oss, säger styrelsen, om detta rimliga krav inte vann förståelse hos SJ:s ledning och hos beslutande politiska organ.

HCK I NY VÄRLDSORGANISATION

Vid årets stora världskongress anordnad av Rehabilitation International i Winnipeg i Canada spelade Handikappförbundens Centralkommitté, HCK en mycket aktiv roll vid bildandet av en ny världsrörelse av handikapporganisationer.

Företrädare för handikapporganisationer från mer än 30 länder deltog i det beslutande mötet. Till vice ordförande utsågs Bengt Lindqvist, som är ordförande för Handikappförbundens Centralkommitté, HCK.

Den nya världsorganisationen kompletterar existerande organisationer för bl.a. synskadade, utvecklingsstörda, döva och rörelsehindrade. Medlemmar blir sålunda samarbetsorgan av handikapporganisationer i olika länder.

Organisationen vill arbeta för alla handikappades likvärdiga rättigheter i alla länder. En viktig uppgift blir att i olika delar av världen utveckla handikappades egna organisationer till mer effektiva intresseorganisationer. Antalet handikappade i världen uppskattas av Världsorganisationen, WHO, till 500 miljoner, varav 350 miljoner anses leva i stor misär.

I ett uppmärksammat anförande konstaterade HCK-ordföranden Bengt Lind-

qvist att handikappade själva måste sammansluta sig för att hävda sina intressen. Även i industriländerna är handikappade utestängda från grundläggande rättigheter. Vi begär inga särskilda förmåner, sa Bengt Lindqvist, men vi kräver vår rätt, vi kräver att i alla avseenden få del av det som andra redan uppnått.

Den nya världsrörelsen av handikappade, i vilken också ingår föräldraorganisationer för handikappade barn, bildades under världskongressen för Rehabilitation International, som samlat 3000 deltagare verksamma inom handikappområdet.

Vår nya världsrörelse ska inte ses som en ersättning för Rehabilitation International, säger Bengt Lindqvist. Vi handikappade vill självfallet inom RI:s ram ha ett konstruktivt samarbete med rehabiliteringsexperterna, men vi vill också ha ett eget forum, där vi utifrån våra egna erfarenheter kan utforma våra krav på bättre levnadsvillkor. Det finns resurser i världen för detta, framhöll HCK-ordföranden.

Rustningskostnaderna i världen uppgår nu till 40 miljoner USA-dollar i minuten. I en sådan värld finns det utrymme för bättre villkor för handikappade, som i många länder hänvisas till tiggeri för att överleva.

BÄTTRE RÖSTGENERATOR KOMMER

Civiling. Karoly Galyas vid Tekniska Högskolan i Stockholm har under en följd av år sysslat med utveckling av bl.a. röstgeneratorer för oss laryngektomerade. Den senaste konstruktionen under utveckling är INTONATOR, som ger talet variabel tonhöjd och volym. Galyas rapporterar här om en givande konferens i Amerika.

Galyas

I juni 1980 deltog jag i en konferens om forskning kring laryngektomerades tal och hjälpmedel för rehabilitering. Det var en liten samling experter som möttes vid universitetet i Santa Barbara, Kalifornien. Vi var ett 30-tal personer med jämn fördelning av läkare, logopedier, ingenjörer och fonetiker. En laryngektomerad person var med som observatör under en förmiddag, då röstgeneratorer behandlades. Flera av oss beklagade att användarna saknades vid konferensen. Den kontakten är mycket viktig för oss. Jag är glad att jag får tillfälle att förmedla mina intryck i tidningen Lary.

Då konferensen hade så få deltagare lärde jag känna alla under de två dagar som mötet pågick. Vi hade tid att diskutera med varandra under raster och på kvällarna och jag knöt flera värdefulla kontakter. Från Europa var vi endast fyra deltagare: två danskar, en holländare och jag. Holländaren, Rob van Geel, har byggt om en Servox-apparat och förlängt den avsevärt för att få plats med elektroniken. Med

tummen trycker man på en knapp för att starta vibratorn med en relativt hög ton, som sedan faller långsamt. Vill man betona något ord mitt i en mening, kan man trycka fram knappen ännu en bit och då åker rösten upp i ton för att sedan fortsätta att falla i frekvens. Han påstod att detta fungerade bra för holländska språket. Jag provade apparaten men saknade den direkta kontrollen av rösten som jag är van vid med vår Intonator och kunde inte få fram några riktiga svenska meningar.

Efter Rob van Geels presentation var det min tur att demonstrera Intonatorn med det nya vibratorhuvudet som blev färdigt precis innan min avresa. Jag hade tränat in några meningar på engelska och efter några känslouttryck som förvåning, ilska och förtvivlan fick jag spontana applåder. Kommentarererna var uppmuntrande och flera personer som jag talade med efteråt uttryckte sin förvåning över hur mycket intonationen betyder för naturligheten i talet.

De mest kostsamma forskningsprojekten i USA syftar till utveckling av inplanterade röstgeneratorer. Dessa projekt är långsiktiga och två av grupperna med dem försöker de medicinska problemen. Den ena gruppen har gjort lyckade försök på hundar. Den andra har planterat in ljudgivare i svalget på två laryngektomerade där man ledde ut ledningarna genom kontakter i huden. Det uppstod problem med infektioner och man tvingades avbryta försöket och de båda givarna bortopererades.

En forskare i Kalifornien har byggt speciella gomproteser som innehåller ljudgivare, laddningsbart batteri och elektronik. Ljudet startas med en liten radiosändare som man har i fickan. Sändarens antenn ligger runt halsen. Talet var uppfattbart men ljudet hade en vass och obehaglig kvalitet.

Jag såg inga nyheter på hjälpmedelsmarknaden i USA. De båda småföretagen som hade demonstration för oss visade sina

gamla, välkända produkter. Aurex tillverkar en vibrator som ger en något svagare och dovre röst än Servox, men den säljs bra på grund av det lägre priset. Luminaud marknadsför en röstgenerator vars ljud leds in i munhålan med en smal tub. Talet låter vasst och onaturligt och det är rätt svårt att prata med en tub i munnen.

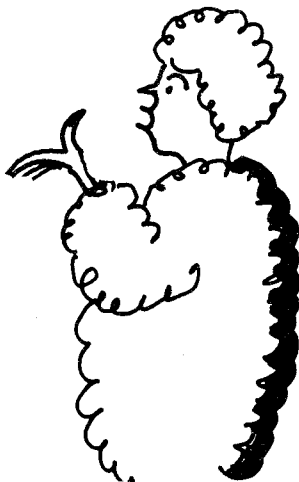
Danskarna, som kom från Aalborg, har försökt att göra talet med den typen av apparat att låta naturligare. De har anpassat ljudgivarens signal till munhållans resonans med gott resultat. Problemet var att andra talare fick en mycket sämre röst med samma apparat.

Konferensen gav mig nya impulser och en uppmuntran att fortsätta med utvecklingsarbetet. Organisatörerna hade lyckats bra med arrangemangen på det sommarfagra universitetsområdet. Vi skildes åt med förhoppningen om att åter kunna träffas någonstans 1982.

Karoly Galyas

— *Kan du tänka dig Axel, att nu behöver jag inte göra flera avbetalningar på pålsen. Det står i det här brevet att det är sista påminnelsen*

VAD ÄR CYSTISK FIBROS ?

Cystisk fibros är en ärftlig medfödd sjukdom som uppträder när vissa körtlar inte fungerar riktigt. Slemkörtlarna utsöndrar ett onormalt tjockt och segt slem och svettkörtlarna producerar ovanligt salt svett. Det är det sega slemmet som ger besvär. Det täpper till de små luftrören i lungorna, vilket kan ge andningsbesvär. Det är också en god grogrund för bakterier och kan leda till upprepade infektioner och lunginflammationer. Det sega slemmet i bukspottkörtelns utförsgångar hindrar ämnen, som är nödvändiga för matsmältningen, att nå tarmen med bl.a. dåligt näringsupptagande som följd.

Vad beror cystisk fibros på?

Ingen vet ännu exakt vad som är orsaken till cystisk fibros, men intensiv forskning bedrivs över hela världen. Troligen saknar CF-barn ett viktigt kemiskt ämne. Frånvaron av detta ämne skulle förklara den felaktiga körtelutsöndringen.

Vilka är symtomen på cystisk fibros?

Sjukdomen har många symtom, men samma barn behöver inte ha alla tecken. Vanliga symtom är ihållande hosta som kan låta som kikhosta, upprepade infektioner, stora och fettaktiga avföringar, svårigheter att gå upp i vikt trots god aptit. Cystisk fibros förväxlas ofta med kikhosta, astma och olika diarrésjukdomar.

Är cystisk fibros smittosam?

Själva sjukdomen är ej smittosam, inte heller den långvariga, ibland skrällande hostan som dessa barn har är smittosam för vanliga friska barn. CF-barn kan däremot lätt bli smittade av förkylningar och därvid bli mycket sämre än vanliga friska barn blir.

Hur diagnostiseras cystisk fibros?

Ett s.k. svetttest är den mest tillförlitliga diagnosmetoden. Ett litet område av huden stimuleras att svettas och den uppsamlade mängden svett analyseras. Metoden är helt smärtfri.

Hur behandlas cystisk fibros?

Behandlingen, som måste skötas dagligen, är synnerligen krävande, såväl arbetsmässigt som psykiskt för både barn och föräldrar.

Barnet får slemlösande behandling. Vanligen ordineras inandning av slemlösande mediciner under perioder på dagarna och/eller som dimtält under natten. Detta gör att den viktiga sjukgymnastiska behandlingen med vibrationer och ventilationsövningar blir effektivare, men ändå kan sådana behandlingar ta flera timmar dagligen. Frisk luft, fysisk aktivitet, ex. simning, löpning, fotboll, basket m.m. och rökfri miljö är viktiga komplement. Dess-

utom får barnen många olika sorters mediciner för sina matsmältningsbesvär och mot infektioner.

Kan cystisk fibros botas eller växa bort?

Tyvärr måste svaret på bägge frågorna bli nej. Emellertid kan många barn med intensiv behandling och noggrann uppföljning leva ett relativt normalt liv långt upp i vuxen ålder.

Hur ärvs cystisk fibros?

För att få ett barn med cystisk fibros måste båda föräldrarna vara anlagsbärare. Bärare är helt friska. Ärftlighetslagen som CF följer kallas för enkel Mendelsk recessiv autosomal ärftlighet. Detta innebär att om två bärare av anlaget får ett barn tillsammans är det statistiskt 1/4 chans att barnet får cystisk fibros, 2/4 chans att barnet är friskt men bärare av anlaget, samt 1/4 chans att barnet är friskt och ej bär anlaget. Man räknar med att en person på 30 år anlagsbärare till cystisk fibros. I en familj kan flera barn få sjukdomen, lika väl som alla barn till två anlagsbärare kan vara friska.

Hur vanlig är cystisk fibros?

Sjukdomen är vanligast inom den vita rasen. där ca 1 barn på 2 000 har sjukdomen. I Sverige finns f.n. (nov. 1978) ca 200 kända fall, men mycket tyder på att det finns många fler som emellertid ännu är odiagnostiserade.

Varför kallas det cystisk fibros?

Något svenskt namn på sjukdomen finns inte. Cystisk fibros används dock över nästan hela världen. Namnet, som egent-

ligen betyder "bindväsvandling med hålrum", kommer av att sådana förändringar kan uppstå i kroppen som en följd av sjukdomen. En annan vanlig benämning på sjukdomen är mucoviscidos (mucus = slem, viscos = segt).

Vad gör Riksföreningen för cystisk fibros?

RfCF bildades i augusti 1969. Föreningens syfte är att på alla sätt bekämpa sjukdomen cystisk fibros i Sverige. Föreningen har (nov. 1978) 450 medlemmar, huvudsakligen föräldrar till barn med cystisk fibros men även andra med intresse att stödja RfCF.

RfCF:s uppgift består i:

- a) att ge patienter med sjukdomen stöd i behandlingen och hjälp till anpassning i samhället.
- b) att sprida kunskap om sjukdomen och dess behandling och därvid öka förståelse för de sjukas problem.
- c) att verka för stöd åt vetenskaplig forskning om sjukdomen.
- d) att befrämja kontakter med liknande organisationer i andra länder.

Riksföreningen för Cystisk Fibros är öppen för alla med intresse för sjukdomen.

Adressen är:

Akademiska sjukhuset – 750 14 Uppsala
Postgiro nr 37 62 16–8

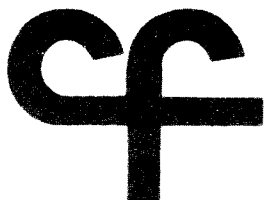
Tel. 018/12 10 45 el. 018/16 66 23

Årsavgiften för enskild person och föreningar o.dyl.: 75 kr.

Ett ständigt medlemskap kostar 500 kr. Naturligtvis är även gåvor mer än välkomna.

**VAR MED OCH BEKÄMPA
CYSTISK FIBROS!**

Stöd RfCF!

PROVINSIELLT

GÄVLE

Så här i slutet på året tänkte jag berätta lite om vad vi gjort under 1980 och vad vi tänkt oss i början av 1981.

Tio stycken av oss har varit på en hälsoreisa till Rhodos, vi for den 24/5 och upplevde två veckor av sol, värme, härliga bad, god mat och en underbar natur.

Åtta stycken har varit på en studieresa till Helsingfors, vi for den 4/9 med Silja Line och återkom den 6/9, på överresan hade vi hyrt konferenslokal för att få vara ostörda, samtidigt hade vi där uppvaktning för Uno Nordin som i dagarna uppnått den aktningsvärda åldern av 80 år.

Vi har ett förträffligt samarbete med ABF distriktet, flera veckoslutkurser har arrangerats där även Läns HCK varit inblandad. I mitten på januari 81 har vi planerat in en tal – hälsokurs för våra medlemmar tillsammans med afatikerna. Från RLE räknar vi med att 15 – 20 st skall delta.

Inför handikappåret 81 har vi inom lokala HCK, där även DHR är medlem, kommit en bit på väg. För att inte alla grupper skall betungas under hela året har vi delat in året i perioder feb – mars skall de rörelsehindrade stå för det mesta. April – maj är det syn- och hörselskadades tur. Juni – juli ligger vi lågt då det ju är se-

mestrar. Augusti – september kommer de utvecklingsstörda. Oktober – november avslutar medicingruppen som RLE tillhör.

Den här indelningen tror vi gör att de olika grupperna mera får folks förståelse. Vi har även tillskrivit de olika nämnderna i kommunen om vad de bör ha i åtanke inför H-81 och inför framtiden. Efter 81 skall de få stå till svars för vad de har gjort eller inte gjort.

Vi skall också ha paneldebatter med politiker, arbetsförmedlare, arbetsgivare som svarande. Även Temadagar och utställningar skall arrangeras.

I januari 81 skall 10 av oss som bor norr om Gävle börja en studiecirkel om Portugal för att ev. åka dit i slutet av april eller början av maj.

Det bästa som hänt i vårt län under 1980 är väl att vi lyckats få en deltidsanställd kontaktman för laryngektomerade.

Det sista mötet för 1980 skall vi förlägga i Söderhamn den 15/12 då kommer Lucia med följe till oss. Och som avslutning på året skall vi äta en gemensam julf middag.

Ja detta var lite från oss här uppe i Gävle, slutar med: En varm Jul- och Ny Års-hälsning

Siv Baglien

RAPPORT FRÅN GÖTEBORG

Kära Larynger ! På anmaning av vår redaktör kommer som vanligt mitt lilla kåseri så här på höstkanten från Göteborg. Det blir inte enbart Göteborgsprat utan lite av varje från vårt förbund.

Närmast tänker jag på det trevliga riksmötet i Söderhamn, som i sig själv var en tjusig liten stad, så här kan man nog tänka sig en segelsemester utan maneter. Rent förbundsmässigt var det ju sorgligt att vår förträfflige Karl-Erik Eriksson lämnade sin post som ordf. Vi tackar honom för ett gott och intresserat ordförandeskap. Samma tack framförs även till de avgående; kassören Sven Pettersson och sekreteraren Einar Pettersson.

Till ordförande fick vi nu en kvinna vid namn Karin. Själv har jag alltid varit svag för kvinnor, och då hon dessutom enligt experterna lär vara mycket duktig, så vare hon hjärtligt hälsad och välkommen. Till sekr. valdes Rune Frejborg. Han har gått i modern skola men lär ändå läsa och skriva bra. Kassör blev Astrid Berg. Henne skall jag hålla mig väl med. Ja det finnes mycket mer att förtälja från Söderhamn, men det värdefulla finnes antecknat i

Ingegerd Bengtsbergs utmärkta protokoll. En blomma vill jag även ge till Karl Aspling, som gör så många och fina inlägg i debatterna och ger oss lata individer så mycket tröst och uppmuntran man på sängkanten kan ge sina olyckssystrar och olycksbröder. Ja den karlen beundrar jag och hans Eva med förresten.

Och nu kära Larynger vill jag varmt framhålla vårt förbunds innerliga önskan nämligen den, att vår fond "Laryngfonden" särskilt bör ihågkommas nu i juletid med en gåva från var och en av oss. Vi som skonats från svårare men av vårt handikapp bör visa tacksamhet för detta genom att ihågkomma vår fond "De Laryngektomerades Gåvo- och Testamentsfond" Postgironummer 91 82 58-5 med ett välkommet bidrag.

Och som Åke Forss vinjett visar, kommer nu en del från Göteborg. Hela året har ju ej Poseidon behövt paraply, men tyvärr har det blivit litet för ofta. Men som jordbrukare och trädgårdsmästare har jag trivts bra. Som vanligt har vi under arbetsåret samlats varje onsdag och haft trevligt och njutit av spirituella samtal och Allans

fantastiskt goda hembakta kakor av alla de slag och former och gott kaffe.

Vår nya styrelse med Erik Hermansson i spetsen har skött sig med den äran. Sven Pettersson är fortfarande bra sekreterare och mycket annat därtill, och vår kassör Gösta Jorhede är lika bra som sådan, som chaufför inför TV-kameran. Och två stötor till måste jag nämna, eldsjälens festmarskalken Eva Årlin och konstnären, reseledaren, idésprutan m.m. Åke Forss, trots dessa sina förtjänster talar de helt olika oss.

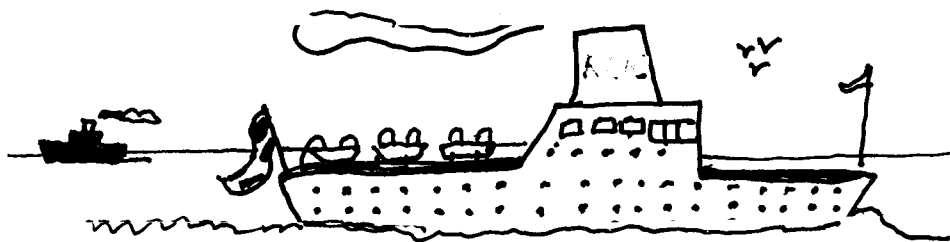
Vad tror ni mer, att vi har gjort? Ja vi har haft givande och uppskattade resor till Danmark. I slutet av maj tillbringade vi fyra fina dagar på nordjylländska Skagen. Allt var toppen och utfärder till olika sevärdheter gjordes, och på kvällarna hade vi 34 medlemmar gemytliga träffar på små "kroer" m.m. Den 11 nov. seglade vi

över med Stena Danica för att ha talövningar i svenska till sjöss och lands, trots att färden ställdes till Fredrikshamn. Trots intensivt arbete hanns dock med shopping och lite nattsudd. och som vanligt god mat både ombord och på hotellet. Eric Hermansson berättar mera om detta här nedan.

Som avslutning på detta arbetsår har vi den 19 december vår traditionella julfest med julklappar, gotter, kaffe, julgran och tomte.

Till sist kära Larynger En God Jul och Ett Gott Nytt År 1981 önskas ni från oss göteborgare.

Harald Ryfors

MERA FRÅN GÖTEBORG

Från Göteborg berättar även Eric Hermansson om en ovanligt lyckad talkurs 11–12 nov. Mottot var att få med alla som inte brukar komma så ofta till de annars så populära onsdagsträffarna. Man ville nå dem, som har svårt för att göra sig hörda i olika sammanhang. En sorts själv-säkerhetsträning kan man kanske säga.

De 33 deltagarna samlades ombord på färjan till Fredrikshamn där man under överfärden disponerade lämpliga utrymmen för två timmars intensiv träning i

grupper indelade efter olika talskicklighet. Efter framkomsten fortsattes övningarna på hotellet. där övernattnings skedde. Totalt omfattade kursprogrammet nio effektiva timmar.

Därutöver ägnade man sig åt att äta och umgås under gemytliga former. Den otvungna samvarons betydelse kan aldrig nog poängteras, säger Eric. Och det instämmer vi givetvis gärna i. Kursen arrangerades av Eva Årlin och Harald Ryfors.

KALMAR

Ordföranden Hilmar Olsen efterlyser klarare gränstdragning mellan lokalavdelningarnas rekryteringsområden. Var skall en laryngektomerad i Blekinge kunna bli medlem? Behöver man tillhöra den lokalavdelning där man är bosatt eller kan man själv välja var man vill vara organiserad?

Hilmar efterlyser även ett bättre samarbete mellan olika lokalavdelningar. I Kalmar har man möte var fjortonde dag under hösten.

Hilmar bifogar också ett tidningsklipp ur en norsk tidning, som berättar om laryngektomerade Gabriel Smith. Gabriel reser runt i skolor och visar film och informerar om sitt handikapp. Hilmar undrar vart han skall vända sig för att få hjälp att få igång en liknande verksamhet i Kalmar län.

Vi låter frågorna gå vidare till våra beslutsfattare.

STOCKHOLM

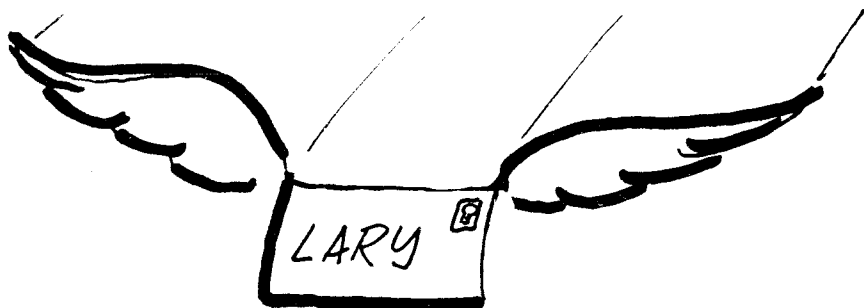
Det hände mig häromdan' i ett snabbköp
bär i Stockholm. En taxichaufför står
framför mej i en ganska lång kassakö.
Han trampar vatten och verkar upprörd
över väntan. Plötsligt kommer det:

– De' va' ett förb... väntande ....
sätt lite fart, du där i kassan å ni kan
väl för f-n öppna en kassa till ....
Repliken kom blixtsnabbt:

– TAXI, VAR GOD Å DRÖJ...

Fotnot: När man ringt på Taxi i
Stockholm har man ofta fått svaret:
Taxi, var god å dröj...

Helge Sundin har ritat och berättat.

MED POSTEN

DÅLIG KONTAKT

Undertecknad har vid ett par tillfällen fått vara med vid nordiska möten. Med förvåning har jag sett hur läkare och talpedagoger från de andra länderna gått in för att stödja sina länders föreningar. Varför är inte samarbetet bättre med dessa i vårt förbund?

(Oläslig signatur)

Svar: Vissa läkare ställer nog i mån av tid gärna upp och stöttar RLE. Men vid

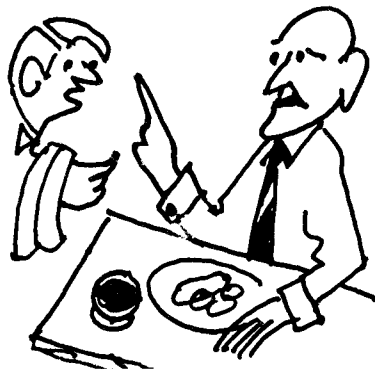
närmare eftertanke kanske vi saknar motsvarighet till de mest engagerade i övriga nord. länderna. Bland logopederna i Sverige har vi dock ett flertal som verkligen ställt upp vid skilda tillfällen och fortfarande gör det om vi ber om hjälp. Men kontakterna kanske kan förbättras. Vi låter härmed ärendet gå vidare till våra representanter i styrelse och arbetsutskott.

Red.

OLYCKSFALLSFÖRSÄKRING

I augusti hade jag äran att få resa till Danmark som representant för RLE. På utresan råkade jag ut för en olyckshändelse, som medförde nio plågsamma dagar på sjukhus och en lång konvalescens. Extra utgifter för taxiresor och sjukgymnastik. Är ännu ej helt återställd. Borde inte RLE ordna någon form av försäkring för sina resande representanter.

Otur

- Hör nu hovmästarn. Jag beställde två biffar men fick bara en.*
- Jasså, hade jag glömt skära itu den!*

RESORNA IGEN

Någon skrev i förra numret att han eller hon saknade våra gemensamma resor söderut. Jag vill gärna hålla med om detta. Jag saknar också dessa resor med egen sjuksköterska och reseledare. Gemenskap och rekreation samtidigt.

Av redaktörens svar framgår att dessa resor endast kunde ordnas genom att anslag erhållits från olika fonder. Men att det nu var slut med dessa bidrag och därigenom också slut med de gemensamma resorna.

Jag vet att finnarna i sin riksförening bygger en stor del av sin ekonomi på att medlemmarna säljer stearinljus och att det ger inkomster på hundratals tusen kronor.

Varför kan vi inte här i Sverige visa liknande företagsamhet? Kan vi inte hitta någon enkel sak som föreningen kan sälja och därigenom få igång rekreationsresorna igen. Jag ställer upp.

Ej isbjörn

Svar:

Jag vill helt instämma med dem som vill återuppta resorna till södern och har själv funderat i samma riktning. Men finansieringen är ett problem, om man inte förmår betala hela kostnaden själv. Och priserna har ju stigit kraftigt de senaste åren.

Att en handikapporganisation skaffar inkomster genom försäljning till allmänheten uppfattas på en del håll som kamouflerat riggeri, och det kan väl diskuteras. Men man kanske inte skall vara för känslig på den punkten. Vi har ett förslag ute på remiss just nu i lokalavdelningarna. Förslaget gäller ett brevmärke med blommotiv, som avses att säljas genom lokalavdelningarna. Om det finner nåd hos beslutsfattarna kanske det kan ge oss möjlighet att börja ge bidrag till resor igen.

Inom parentes, kan nämnas att Sveriges Cancersjukas Riksförbund, som nyss figurerat i pressen, uppgavs därvid ha fått in ca en och en halv miljon kronor på ett liknande brevmärke. Så pengar tycks finnas hos människor som vill ge stöd åt handikappade. Vi tror på märket!

Red.

SPRITEN SKAPAR PROBLEM VI VILL HJÄLPA TILL ATT LÖSA DEM

Sällskapet Länkarna Mariedal
öppet alla vardagar 09.00 — 21.00.
Även lördags- och söndagsjour.

Telefon: 50 34 56 — 51 08 12

SÄLLSKAPET LÄNKARNA
Hornsbergstrand 4, MARIEDAL
Postadress: Box 300 45, 104 25 STOCKHOLM 30

JULPEKORAL

Farfar sitter
vid granen och myser
blicken är grumlig
fast ögonen lyser

Nästan tomma
är flaskor och fat
när han fattar
sin apparat
Sätter den varligt
mot halsen så smal
Sjunger en vemodig
Servox-koral

Farmors ögon
tåras vid spisen
Osökt hon tänker
på slakten av grisen

Barnbarnens ögon
blir stora och blå
ty aldrig de hört
någon sjunga så.

INTERNATIONELLA HANDIKAPPÅRET 1981

— Full delaktighet och jämlikhet

Snart skriver vi 1981 och INTERNATIONELLA HANDIKAPPÅRET är inne. Året då vi skall försöka leva upp till FN:s intentioner att rikta strålkastarljuset på de stora skillnader som fortfarande finns mellan handikappade och övriga. FN-året ger en unik möjlighet till detta, som troligen aldrig återkommer.

Bas för RLEs manifestation är Eric Hermansson, ordf. i Göteborgsavdelningen, Eric berättar att RLE bl.a. kommer att medverka i HCKs FORUMVECKA, som är en riksomfattande satsning förlagd till Göteborg 2–10 maj. Forumveckan sker i samverkan med Svenska Mässans Stiftelse,

som samtidigt arrangerar Sveriges största fackutställning HANDIKAPP 81 med konferenser om olika handikappfrågor. Handikapp 81 blir en mötesplats för leverantörer, konsumenter och alla som i sin yrkesutövning arbetar bland handikappade. Där får också HCKs olika förbund disponera utställningsytor för att visa sitt informationsmaterial.

Låt oss för övrigt inom RLE, var och en i sin omgivning sprida informationsmaterial om vårt handikapp. Foldern "Varför pratar vi så konstigt . . ." kan rekvideras från vårt kansli, Nortullsgatan 6, 4 tr, 113 29 Stockholm. Tel. 08-34 95 80 (HCK)

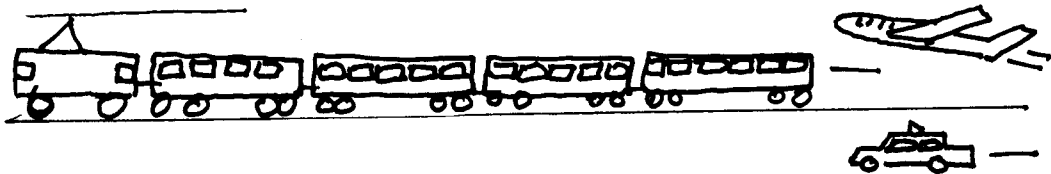
RIKSFÄRDTJÄNST

Riksfärdtjänsten har börjat fungera och gjort det möjligt även för svårt handikappade att företa längre resor. Verksamheten började 1 maj och skall enligt riksdagens beslut pågå under tre år.

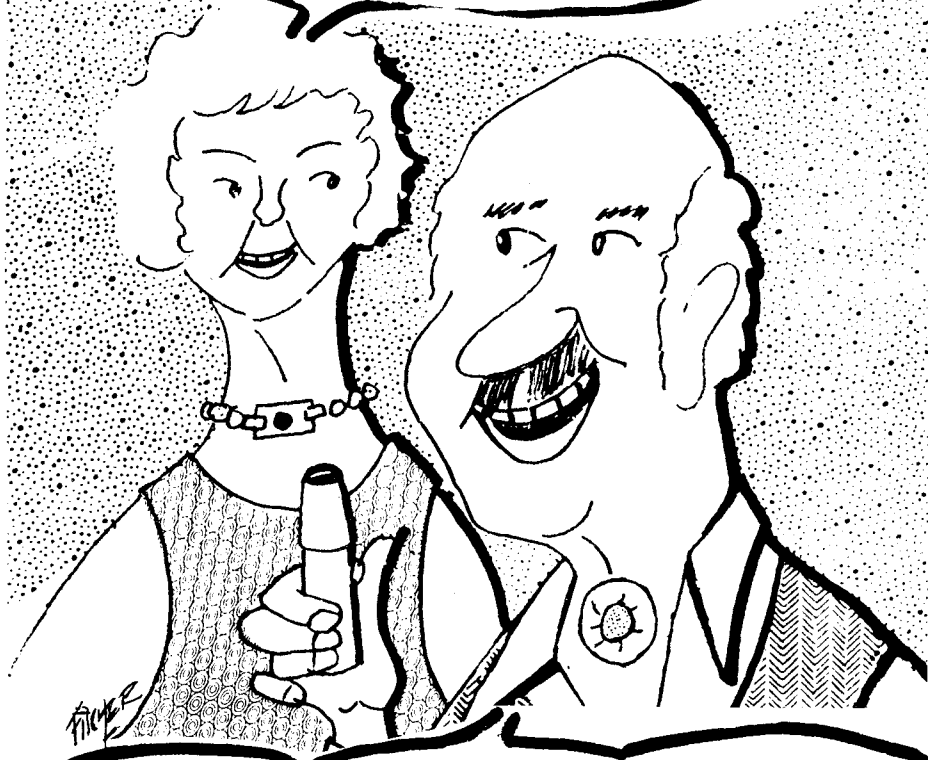
Vid förfrågan hos Nämnden för riksfärdtjänst berättar Birger Roos, att man sedan starten 80.05.01 beviljat ca 1 600 ansök-

ningar. Mest har det varit rörelsehindrade (80 %). Så vitt han kunde minnas har ingen laryngektomerad lämnat in någon ansökan.

Till detta nummer av LARY bifogas nämndens nyreviderade informations-skrift, där du kan se hur man gör när man skall ansöka om en resa.

**LUFTEN KÄNNIS TORR
HÄRINNE!**

**DET HAR JAG INTE TÄNKT PÅ
FÖR JAG HAR JU Stom-aid**

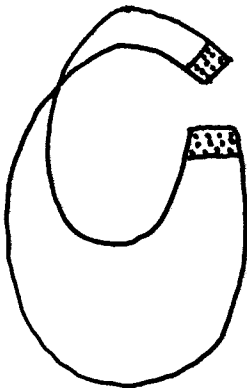
**DEN FUNGERAR
SOM EN NÄSA!**

LARY ÖKAR

Lary har fått ökat utrymme i RLEs budget. Det betyder att vi i fortsättningen kan vänta oss flera nummer per år än tidigare. Minst två och högst fyra enligt styrelsens beslut. Vi kan även vänta oss en stegvis uppsnygning av tidningens utseende.

Vi kommer också att ta annonser och hoppas därvid få hjälp av våra lokalavdelningar med anskaffningen annonspriset är 850:—/helsida, 550:—/halvsida och 350:— för 1/3-sida.

Du får behålla 20 % av beloppet för egen räkning.

Det skulle också vara trevligt med flera insändare. Skriv och fråga om något du funderar på eller om Du har något att berätta. Vill du vara anonym garanteras att ditt namn inte lämnas ut till någon. Det stannar mellan dej och redaktören. Nog är det väl *något* som du tycker är dåligt och borde ändras på. Eller kanske du har någon solskenshistoria att dela med dej av. Hör av dej. Våra spalter är öppna!

STOMASKYDD

Stomaskydd av textil med kardborrslås kan du numera köpa genom din lokalavdelning.

Stomaskyddden finns i olika halsvidder. Pris c:a 15:—.

Tala med "Kontaktmannen" i din lokalavdelning, se förteckningen i slutet av tidningen.

PS Stomaskyddet Stom-aid (se annons) kan numera skrivas ut kostnadsfritt, som förbrukningsartikel inom flera län. Fråga din logoped.

BLI MEDLEM! STÖD VÅRT ARBETE!

Du som vill veta mer om RLE eller vill bli medlem kan ta kontakt med närmaste lokalavdelning. Vem som vill kan bli medlem. Sätt in 25:– på postgiro nr 85 17 54 – 2 och Du är stödjande medlem. Lary kommer som extra kvitto på pengarna.

Kontaktmän för lokalavdelningarna:

Gävle: Siv Baglien, Industrivägen 5, 820 20 Ljusne	tel. 0270/686 32
Göteborg: Eric Hermansson, Gitarrgatan 1, 421 41, Västra Frölunda	tel. 031 /47 87 63
Kalmar: Hilmar Olsen, Södra Långgatan 16–18, 392 32 Kalmar	tel. 0480/104 42
Linköping: Carl Aspling, Svartåtgatan 27, 573 00 Tranås	tel. 0140/129 47
Lund: Otto Josefsson, Trekantsgatan 3, 230 42 Tygelsjö	tel. 040/46 61 76
Stockholm: Carin Cedin, Tornbacken 3, 163 54 Spånga	tel. 08 /36 41 48
Sundsvall: Ture Berglund, Västergatan 33 A, 852 49 Sundsvall	tel. 06 /15 80 42
Uppsala: Åke Wikander, Byggmästargatan 9 B, 754 35 Uppsala	tel. 018/25 10 12
Växjö: Ulla Bergendahl, Kullagatan 16, 360 51 Hovmantorp	tel. 0478/ 412 06
Örebro: Arne Folkerman, Västmannagatan 9, 703 42 Örebro	tel. 019 /11 46 45

*En Lejonbanne tog en promenad
genom skogen
mötte många andra vilda djur.
Alla frågade han:
Vem är djurens konung?
Du förståss svarade de alla utom elefanten
som han till sist mötte.
Elefanten tog lejonet med snabeln
och kastade honom högt i luften
flera gånger och slog honom
till sist i marken så det skvätte om det
Lejonet reste sej ruskade på sej och sa
– Inte behövde du väl bli så arg
för att du inte visste det!*

LARY

Ansvarig utgivare: Karin Cedin
Redaktör: Rolf Fischer

Tidningens adress: Mönjestigen 23
141 44 HUDDINGE Tel. 08/711 22 03

UTGIVEN AV RIKSFÖRENINGEN FÖR LARYNGEKTOMERADE

Kom ihåg "LARYNG – FONDEN

Vår fond instiftades 1977 och fick officiellt följande namn: "Laryngektomerades Gåvo- och testamentsfond". Populärt kallar vi den LARYNG – FONDEN.

Influtna medel skall användas, om donator ej annat föreskriver, till rehabiliteringsåtgärder för behövande inom RLE.

De inkomna medlen skall fonderas tills den uppgår till 20.000 kr. Därefter kan röntan utdelas till bidragssökande efter behovsprövning.

Fonden förvaltas av RLE:styrelsens arbetsutskott och firmatecknas av två av dess ledamöter i förening. Arbetsutskottet behandlar de inkomna bidragsansökningshandlingarna.

Fonden revideras av RLE:styrelsens revisorer.

Delar av ovanstående upprop har tidigare varit infört i dessa spalter men då alldeles för få bidrag hittills influtit, vill vi ännu en gång påminna om fondens existens.

Det vore ju underbart, om vi snart finge tillfälle, att varje år kunna utdela omkring ett par tusen kronor som ett litet bidrag för en konvalescens eller rekreation till någon, som är i behov av detta stöd. En veckas avkoppling eller så kan göra underverk.

Sprid kännedom om vår fond till vänner och bekanta, och kom gärna själv med ett bidrag.

Låt oss enas om kära Larynger att hälsa det internationella handikappåret 1981 välkommet genom att vi alla, var och en, insända minst 10 kronor till vår fond. Det skulle bli 5.000:– kronor det. Må vi dessutom fira våra födelsedagar till tack att vi lever, genom att ihågkomma vår fond med en gåva.

Ni önskas alla en GOD JUL och ETT GOTT NYTT ÅR

Harald Ryfors

Tänk På Vår Fond!
Postgiro 91 82 58 – 5